

Κατὰ δυστυχίαν περὶ τῶν κυριωτέρων πόλεων, ἰδίως τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ὀλίγας εὕρισκόμεν ἐν τῇ πραγματείᾳ τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀσφαλεῖς εἰδήσεις, διότι ὁ θεοσεφῆς οὗτος συγγραφεὺς ἀντὶ νὰ εἴπῃ πῶς εἶχον αἱ πόλεις

Σφραγίς ἢ μολυβδόβουλλον Παρακοιμωμένου
(Ἡ σφραγίς ἀνήκει εἰς τὸν Νικόλαον, πρόεδρον,
παρακοιμωμένον τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Η' καὶ
δομέστικον τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς).

αὗται καὶ ὁποιαίτινες ἦσαν ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ, εὕρισκει εὐλογον νὰ παραθέτῃ τὸν συνέκδημον τοῦ Ἱεροκλέους, ἐμπίπτων εἰς δεινὴν χρόνων καὶ πραγμάτων σύγχυσιν, τῆς ὁποίας ἀρκούμεθα νὰ δώσωμεν τὴν ἀκόλουθον ἀπόδειξιν. Ὁ Πορφυρογεννητος λέγει· «Ἐχει δὲ τὸ θέμα τῆς Ἑλλάδος πόλεις τὸν ἀριθμὸν 79· καὶ τοσαῦτα μὲν ἢ Ἑλλὰς κατὰ τὸν Ἱεροκλέα». Ἄλλ' ὁ Ἱεροκλῆς ἔγραψε τὸν Συνέκδημον αὐτοῦ καθ' οὓς χρόνους τὸ κράτος διηρθεῖτο εἰς ἐπαρχίας, οὐχὶ εἰς θέματα, ἢ δὲ

ἐπαρχία Ἑλλάδος, ἦγον Ἀχαΐας, διατελοῦσα τότε ὑπὸ ἀνθύπατον, περιελάμβανε καὶ τὴν Πελοπόννησον· ὥστε αἱ 79 πόλεις τοῦ Ἱεροκλέους ἀνήκον οὐ μόνον εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ τὴν Πελοπόννησον, ὁ δὲ Πορφυρογεννητος ἀντιγράφων ἀκριτῶς τὸν Ἱεροκλέα ἀποδίδει τὰς πόλεις ταύτας εἰς μόνον τὸ θέμα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἔπειτα ὁμιλῶν περὶ τοῦ θέματος Πελοποννήσου λέγει ὅτι τὸ θέμα τοῦτο εἶχε πόλεις 40. Πλὴν τούτου οὐδὲ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν τῶν θεμάτων δυνάμεθα πάντοτε νὰ μάθωμεν ἐκ τοῦ Πορφυρογεννήτου. Τοῦ θέματος Σάμου ἀναφέρεται πρωτεύουσα ἢ Σμύρνη· τοῦ θέματος Πελοποννήσου ἢ Κόρινθος· τῶν θεμάτων Σεβαστείας, Λυκανδοῦ, Σελευκείας, Θεσσαλονίκης, Κεφαλληνίας, Δυρραχίου, Χερσῶνος πρωτεύουσαι ὑπῆρχον ἀναγκαίως αὗται αἱ πόλεις ἐξ ὧν ἐκαλοῦντο τὰ θέματα ταῦτα. Εἷς τινα θέματα ὑπῆρχε μία πόλις τοσοῦτον τῶν ἄλλων ὑπερέχουσα, ὥστε πιθανώτατα αὕτη ἦτο ἢ πρωτεύουσα οἷον ἐν Ὀψικίῳ ἢ Νίκαια, ἐν Ὀπιματίῳ ἢ Νικομήδει· ἢ ἐν Χαλδίᾳ ἢ Τραπεζοῦς ἐν Λογγιβαρδίᾳ ἢ Βάρις· καὶ πιθανῶς τοῦ θέματος τῶν Θρακησίων πρωτεύουσα ἦτο ἢ Ἐφεσος, διότι οἱ Ἀραβες ἐκάλουν τὸ θέμα τοῦτο Ἑλ-Ἐφεσίς ἢ Ἑλ-Ἀφασίν. Ἄλλὰ περὶ τῶν θεμάτων Βουκελλαρίων, Παφλαγονίας, Σικελίας ἢ μᾶλλον Καλαβρίας, Ἀνατολικοῦ, Ἀρμενικοῦ, Μεσοποταμίας, Κιβερραιωτῶν, Αἰγαίου πελάγους, Μακεδονίας, Στρυμόνος, καὶ ἐπὶ πᾶσι περὶ τῆς πρωτεύουσῃς τοῦ θέματος Ἑλλάδος, οὐδεμίαν ἔχομεν ἔνδειξιν.

Ἐκάστου θέματος προϊστάτο ἀνώτατος ἄρχων ὀνομαζόμενος συνήθως *στρατηγός*, ἐξ οὗ καὶ τὰ θέματα ἐκαλοῦντο ἐνίοτε *στρατηγίδες*, οἷον ἢ τῆς *Καππαδοκίας στρατηγίς*, ἢ *Καλαβρίας στρατηγίς* καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ὁ στρατηγός εἶχεν ἅμα μὲν τὴν ὑπεράτην ἀρχηγίαν τῶν ἐν τῷ θεματι αὐτοῦ στρατευμάτων, ἅμα δὲ τὴν ἀνωτάτην πολιτικὴν τοῦ θέματος διοίκησιν· διότι ἔνεκα τῶν ἀδιαλείπτων ἐξωτερικῶν κινδύνων, εἰς οὓς ἦτο ἐκτεθειμένον τὸ κράτος, κατέστη ἀπαραίτητος ἢ συμπύκνωσις τῆς ὅλης κυβερνητικῆς δυνάμεως εἰς χεῖρας ἀνδρὸς ἐνὸς καθ' ἕναστον θέμα. Τινῶν δὲ θεμάτων οἱ προϊστάμενοι ὀνομαζόντο *κατεπάνω*· οἷον ὁ κατεπάνω Παφλαγονίας, ὁ κατεπάνω τῆς κάτω Μηδίας, ὁ κατεπάνω Ἰταλίας, ὁ κατεπάνω Ἀδριανουπόλεως. Ὁ κατεπάνω ἐσήμαινε τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα. Ὑπῆρχον δὲ πλὴν τῶν κατεπάνω τῶν θεμάτων καὶ ἄλλοι, οἷον ὁ